

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubljana, sreda 28. septembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Enotnost naroda

Skoraj obupen je bil položaj češkoslovaškega naroda, ko je moral ta pred dvojnimi pritiskom svojih nasprotnikov in svojih prijateljev sprejeti pogoje, ki so se mu diktirali iz Londona. Tako obupno težaven je bil takrat položaj, da so nekateri listi že napisali, da je konec Češkoslovaške, nekateri pa celo, da se mora Češkoslovaška zbrisati z zemljevida. Takrat pa, ko je bila situacija najbolj težka, je tudi že prišlo olajšanje. Močni ukrepi praške vlade so dvignili pogum v narodu, oglasila pa se je tudi vest o demokraciji in danes je položaj Češkoslovaške bistveno boljši, kakor je bil pred enim tednom.

Vsa ta sprememba pa je nastala zaradi absolutne enotnosti naroda. Ta enotnost je bila tako popolna, da je postala zakon za vsakogar in za vse. Iz te enotnosti porojena nova vlada je tudi mogla vse sile naroda združiti v en cilj, da danes celo tuji listi pišejo, da je vojni potencial Češkoslovaške enak onemu velesile.

Vsa velika strankarska in svetovnonazorska nasprotja so bila v hipu pozabljena, ko je nastopila skrajna sila in v plodnem sodelovanju so Sokoli in Orli, agrarci in socialisti, demokrati in konservativci nastopili v obrambo domovine. Seveda je tudi res, da je bila

ta enotnost naroda na Češkoslovaškem vedno gojena in tudi pripravljena in da se tudi v najbolj strastnem volivnem boju ni nikdar pozabilo, da je nad vsemi strankarskimi, stanovskimi in drugimi interesi še en interes — interes vsega naroda.

Naloga gospodarskih stanov je v prvi vrsti, da dajo enotnosti naroda pravo podlago, ker ti vedo najbolje, kako se mora ta udeležiti

vati praktično. Zato bi morali biti gospodarski stanovi tudi ona sila, ki bi narodno enotnost pripravljali, da bi mogla v času največje stiske dvigniti obrambno sposobnost do viška.

Gospodarski stanovi so tudi najbolj poklicani, da propagirajo narodno enotnost. Kajti njih interesi so interesi, ki so nad vsemi strankarskimi in podobnimi interesi in ki zato morejo združiti k skupne-

mu delu pripadnike iz vseh skupin in iz vseh strank. Pri tem pa bi mogli že takoj od vsega začetka misliti na to, kako bi se pri nas delitev dela najbolj učinkovito izvedla.

Nobena stvar se ne stori sama od sebe, za vsako je treba delati in se truditi. Tako je tudi z enotnostjo naroda. Tudi zanjo je treba mnogo pripravljalnega dela, da se ji ustvari dobra podlaga.

pri vseh velikih socialnih dajatvah od socialnih ustanov tako silno malo, zato si vsak zavarovavec, če le more, plača raje sam zdravnik, kakor da bi se zatekel k socialnim ustanovam.

Vrednost Suzorovih kopališč in okrevališč znaša nad 52,2 milijona dinarjev. V ta kopališča in okrevališča morajo okrožni uradi pošiljati svoje bolnike in za nje morajo plačevati mesečno od 1500 do 2500 din. Za isti denar bi mogli dobiti oskrbo tudi pri zasebnikih.

Še mnogo bi mogli navesti o slabem gospodarstvu v naših socialnih ustanovah in o zlih posledicah birokratizma, ki se je vgnedil v naše socialne ustanove. A tudi to, kar smo navedli, dovolj zgovorno opominja vse delodajalce, da se bolj zanimajo za te ustanove, saj gre tu za naravnost velikanske zneske, ki se vsako leto odtegujejo iz poslovnega življenja. Če se že plačujejo ti visoki zneski, potem naj od tega zavarovanci tudi nekaj imajo, ne pa da se v našem socialnem skrbstvu vedno bolj utrjuje vse prej ko sposobna birokracija!

Preveč birokratizirano socialno zavarovanje

Delodajalci imajo premalo besede v socialnih ustanovah

Zaradi brezuspešnosti vseh kritik o delovanju nekaterih naših socialnih ustanov, pa tudi iz drugih razlogov, je prišlo do tega, da se za vodstvo teh ustanov zanjima vedno manj delodajalci in delodajalci. Zlasti pa se malo zanimajo za socialne ustanove delojemalci. A to ni dobro. Kajti ne gre tu za malenkosti, temveč za prav velike stvari. Tako so po uradnih podatkih za l. 1936. znašali zaključni računi zavarovanja delavcev:

	za primer	din
bolezni		212,913.667
nezgode		612,590.698
onemoglosti in smrti		29,400.934
in za pokojninsko zavarovanje		151,851.195
skupno		1.006,826.494

Že leta 1936. so znašali torej ti izdatki nad eno milijardo, kasneje pa so še zelo narasli, ker se je povečalo število zavarovancev in so se zvišale tudi delavske mezde. Zato bi bilo samo dobro in zdravo, če bi se tudi delodajalci bolj zanimali, kako se uporablja ta denar. To pa tudi zato, ker so se v samem ustroju organizacije socialnega zavarovanja storile težke napake, v glavnem zato, ker so se delodajalci za te organizacije premalo zanimali. Tako so v osrednji upravi SUZORA od 12 članov iz delodajalske skupine samo 3 industrialci, v predsedništvu pa niti enega, ker se med industrialce ne morejo šteti osebe, ki so same nameščene, pa naj bi bil njihov položaj še tako odličen.

V okrožnih uradih je situacija precej ista. Po uradnih podatkih so v predsedništvu vseh 17 okrožnih uradov: 3 industrialci, 5 trgovci, 2 inženirja, 9 obrtnikov, 1 kavarinar in 1 novinar. Moralo pa bi biti največ industrialcev, ker pripada tudi velika večina zavarovancev industriji.

Posledica tega je, da je namesto življenjske izkušnje podjetnika, zlasti industrialca, zavlada v politiki našega socialnega zavarovanja sama birokracija. Nadaljnja posledica tega je, da se upravlja denar delavskega zavarovanja čisto drugače, kakor pa bi ga upravljali industrialci ali praktični gospodarski ljudje.

Na blejski konferenci Centrale industrijskih korporacij je navedel g. Radoslav Vidković nekaj drastičnih primerov.

Okrožni urad v Dubrovniku je plačeval za svoje lokale 20.000 din. Reklo se je, da ne more urad zaradi te visoke najemnine storiti zadosti za delavstvo. Bolje bi zato bilo, če sezida lastno hišo. Suzor

je predlagal nato, da zgradi urad svojo palačo, ki je bila proračunana na 4 milijone din, ki pa je dejansko veljala 7 milijonov din. Najlepše pa šele pride. Namesto prejšnjih 20.000 din je moral sedaj okrožni urad v svoji palači plačevati 40.000 din najemnine. Ni čuda, če se je sedaj še manj storilo za delavstvo.

Reklo se je nadalje, da mora imeti okrožni urad tudi svoj moderen rentgenski aparat. Ugotovilo se je, da bi se mogli bolniki urada posluževati tudi rentgenskega aparata v bolnišnici. Toda zaman, urad je hotel imeti lastnega. Zopet je bilo po nepotrebnem izdanih nekaj sto tisoč dinarjev.

V Mostarju je bila sezidana na podarjenem zemljišču hiša Okrožnega urada, ki figurira v bilanci urada z zneskom 3.520.201 din. Hiša ne služi namenu, zaradi katerega je bila postavljena, ker se največji del hiše uporablja za zasebna stanovanja. 7 sob je ostalo okrožnemu uradu, ki pa jih uporablja le 4, dočim so 3 prazne. Vsa hiša daje letno 140.300 din bruto. Torej niti 4%, čeprav bi se morala obrestovati po 7%, kakor je predpisano za stavbe Suzora. Da bi se teh 7% vendarle doseglo, je bila najemnina okrožnemu uradu kratkoma zvišana na 97.876 din letno. Kako pretirana je ta najemnina, dokazuje to, da plačujejo gozdna direkcija za 20 sob na najlepšem kraju mesta le 48.000 din letne najemnine.

Nihče pa ne bo za to odgovarjal, ker je vse z navedbami, uredbami in odloki lepo skrito.

Kako se gospodari v nekaterih socialnih ustanovah je tudi prav drastično opisal slovenski industrialec, ki je bil nekaj časa član uprave Suzora. S težkim trudom je dosegel, da so se uvedle razne preiskave, ki so bile tudi vseskozi uspešne, to je, da so odkrile težke zlorabe.

Ker se ne nastopi proti krivcem, zato se zlo širi in postaja vse večje. Okrožni uradi, ki so delovali dobro, so popustili, ker so spoznali, da je vsa njih skrb in ves njihov napredek samo potuha za slabo delujoče urade, za katere plačujejo deficite. Celo pri zasebnih socialnih ustanovah so se te posledice pokazale. Tako je bil »Merkur« do pojavitve s Suzorom vedno aktiven, takoj nato pa je postal deficiten, ker kaj bi varčeval, da bi potem drugi zapravili vse prihranke.

Pri tem pa se itak nalagajo zasebnim zavarovalnim ustanovam

že kar nemogoče dolžnosti. Tako morajo vzdrževati postelje v bolnišnicah in sanatorijih, kjer sploh nimajo nobenega bolnika. Naravna posledica tega je, da so potem bolniki prikrajšani. Zato ne smejo zdravniki predpisovati dragih zdravil, zato imajo zavarovanci

Večje upanje na mirno rešitev spora

Kakšno je stališče posameznih držav

Nemško stališče je podal Hitler v svojem ponedeljskem govoru, ki ga na kratko reproduciramo med političnimi vestmi. Glavna vsebina njegovega, za predsednika države nenavadno ostrega govora je, da pomeni nemška spomenica skrajno mejo nemške popustljivosti. Kljub temu pa sedaj Angleži konstatirajo, da je Hitler popustil v naslednjih treh točkah:

1. Nemčija pristane na mednarodno komisijo, ki bi nadzorovala plebiscit in izvedla razmejitve.
2. Nemčija prevzame jamstvo za nove češkoslovaške meje, če bo urejeno vprašanje nemških manjšin, ki še ostanejo v Češkoslovaški.
3. Nemčija pristane na odpoklic svojih čet za čas plebiscita in prosi angleško vojaštvo, da zasede sudetsko ozemlje.

Angleško stališče

Ministrski predsednik Chamberlain je imel po radiu govor, v katerem je označil angleško stališče v češkoslovaškem vprašanju. Njegove glavne misli so:

Dobro razume razloge, zaradi katerih češkoslovaška vlada smatra, da ne more sprejeti nemške spomenice. Po svojih razgovorih s Hitlerjem, ko dobro pozna njegovo stališče, pa vendar misli, da bi se mogla vsa stvar urediti, če bo dovolj časa. Po svojem prvem obisku v Berhtesgadenu je jasno dojel predloge čsl. vlade in spoznal je, kaj zahteva Hitler. Zato je bil iznenađen, ko je drugič Hitler zahteval, da takoj zasedejo sudetske kraje nemške čete. Moram reči, da smatram takšno stališče za nerazumno, ker Hitler nima vzroka dvomiti v naše obljube.

Nato je Chamberlain pozval Angleže, da se ne razburjajo zaradi vojaških priprav. Te še ne pomenijo, da bi se že odločili za vojno. Kljub vsem simpatijam do malih narodov, vendar ne moremo samo zaradi tega vreči ves imperij v vojno. Boriti bi se mogli le za večje cilje. Chamberlain je nadalje-

val: »Meni je spor med narodi mrzek. Če pa bi bil prepričan, da si hoče neki narod priboriti s strahovanjem in silo nadoblast nad drugimi, potem bi se bilo treba temu poskusu upreti. Življenje pod takšno nadvlado ne bi bilo življenje.« Poziva vse, da so mirni in naj se zavedajo, da dela za mir, kajti vojna bi bila strahota. Vse je treba storiti, da se reši mir.

Češkoslovaško stališče

jasno izraža nota čsl. vlade, ki jo je izročil poslanik Masaryk londonski vladi.

Češkoslovaški narod je pokazal vse zadnje tedne vzgledno disciplino in vzdržnost

Češkoslovaška je pristala na londonski načrt pod najhujšim pritiskom Francije in Anglije in nismo imeli niti časa, da opozorimo na mnoge neizvedljive točke.

Ko je bil g. Chamberlain v Godesbergu, so zastopniki Vel. Britanije in Francije sporočili čsl. vladi, da ji ne moreta svetovati, naj ne mobilizira.

Vlada gen. Syrovega je prevzela vso odgovornost za sklep prejšnje vlade, da sprejme londonski načrt.

Sedaj pa je dobila čsl. vlada nemško spomenico s posredovanjem britanskega poslanika ter z dodatno noto, da londonska vlada glede te spomenice le posreduje, nikakor pa ne svetuje, da se mora sprejeti.

Čsl. vlada predlogov iz spomenice ne more sprejeti, ker znatno presega londonske pogoje. Jemljejo nam narodni obstoj in onemogočajo sleherni obrambo, ker bi morali odstopiti vsa obrambna dela in spustiti nemško vojsko globoko v svojo domovino, še preden bi jo mogli pripraviti za obrambo. Naša narodna in gospodarska neodvisnost bi s sprejetjem Hitlerjevega načrta avtomatično propadla. Izmenjava prebivalstva bi bila

Izredna skupščina Zveze trgovskih združenj

bo v sredo, dne 5. oktobra ob 10. dop. v mali dvorani Narodnega doma v Celju.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Volitve predsedništva.
3. Ev. predlogi predsedništva in združenj.
4. Slučajnosti.

Samostojne predloge je treba poslati takoj, da jih ima predsedništvo tri dni pred skupščino v rokah.

Takoj po izredni skupščini bo

seja glavnega odbora Zveze

Takoj po seji glavnega odbora pa bo

seja ožjega odbora

le paničen beg vseh, ki ne marajo biti pod nar. soc. režimom, pri tem pa ne bi smeli odnesti s seboj niti svoje lastnine. Na te zahteve mora šl. vlada odgovoriti z največjim odporom.

Tako bomo ravnali in Bog nam pomagaj! Narod sv. Vavla, Jana Husa in Tomaža Masaryka ne bo suženjski narod!! Zanesemo se na obe zapadni demokraciji, da nas bosta podprli ob uri naše preizkušnje!

Stališče beogradske vlade

podaja »Samouprava«, glavno glasilo JRZ.

Osnovna misel vsega članka je, da hoče Jugoslavija ohraniti mir, ker je ta pogoj za napredek države. V Jugoslaviji še niso pomirili rodovi, ki so si dobro zapomnili strahote svetovne vojne in zato Jugoslavija ceni svoj mir in izvaja miroljubno politiko. To je tudi zahteva naše stvarnosti. Jugoslavija ni nič opustila, da utrdi svojo obrambno moč, zaveda pa se tudi vseh svojih obveznosti in z njimi računa.

Jugoslavija ima pravico do same sebe in mora misliti le na to. Povečati narodno bogastvo in dvigniti njegovo kulturno ravan, to je cilj Jugoslavije in zato mora biti za mir. Zato bo tudi združila vse svoje sile z onimi, ki delajo za mir. Stori la bo vse, da bodo napori državnikov za ohranitev miru uspešni. Vse jugoslovansko ljudstvo je enodušno na tem stališču. Samo tako in ne drugače je treba tudi razlagati jugoslovansko stališče. Čas je, da vsak pojasnjuje svoje stališče, ne pa, da svojevoljno tolmači tuje.

Te ugotovitve imajo samo ta namen, da prehitijo vsako zmoto pri pretresanju jugoslovanskega stališča.

Trgovci, zavarujte se le pri zavarovalnicah, ki inserirajo v »Trgovskem listu«!

Naša zunanja trgovina v avgustu

Po uradnih podatkih je znašal naš izvoz v avgustu 461,8 milijona din proti 606,5 milijona v lanskem letu. Izvoz se je torej letos zmanjšal za 144,6 milijona din.

Naš uvoz pa je znašal v avgustu 407,1 milijona din proti 446,3 milijona lanskega leta.

V prvih osmih mesecih letošnjega leta je znašal naš izvoz po vrednosti 3.132,2 milijona din proti 3.959,9 milijona din v lanskem letu.

Naš uvoz pa je v istem času znašal po vrednosti 3.455,9 milijona din proti 3.294 milijonom din v lanskem letu. Naš izvoz se je torej v prvih osmih mesecih letošnjega leta v primeri z lani znižal za 827,7 milijona din ali za 20,90%. Naš uvoz pa se je istočasno povečal za 161,9 milijona din ali za 4,92%.

V avgustu je bila naša trgovinska bilanca aktivna za 54,7 milijona din, lani pa za 160,2 milijona din. V prvih osmih mesecih letošnjega leta pa je bila naša trgovinska bilanca pasivna za 323,7 milijona din, dočim je bila lani naša trgovinska bilanca aktivna za 665,9 milijona din.

Oficialno poročilo pravi, da je pričakovati, da se bo v prihodnjih mesecih naša trgovinska pasivnost vedno bolj zmanjševala. Seveda pa to zagotovilo ne more spraviti s sveta resnice, da se je letos naša zunanja trgovina zelo poslabšala.

Izvoz v avgustu je padel predvsem zaradi manjšega izvoza kornice, tobaka, surovega bakra, konoplje, masti, rud in svežega sadja.

Naročajte »Trgovski list«!

Večji tempo v naše življenje!

Geslo „ima vremena“ v ropotarnico!

Ena največjih težav, ki jih mora premagovati naš poslovni človek, je ona že orientalska ravnodušnost, da je vedno dovolj časa in da se za nobeno stvar ne mudi. Kdor je bil kdaj po opravkih v raznih osrednjih uradih in urgiral rešitev še tako nujne zadeve, je spoznal, kako more do obupa prignati oni fatalistični: ima vremena.

V resnici pa moderno življenje tudi tega reka ne pozna, ker moderno življenje pozna le tempo, vedno večji in ostrejši tempo. Kdor tega tempa ne vzdrži, ta tudi ne vzdrži v moderni kupčijski in podjetniški tekmi, ta neizogibno zaostaja in propada. Kako silno je tempo vsega poslovnega življenja napredoval, naj pokaže le nekaj primerov.

Na nekem inženirskem kongresu se je ugotovilo, da je bilo pred 50 leti potrebno 4000 delavcev, da se je izkopal 30.000 kubičnih metrov zemlje. Danes opravijo isto delo v istem času 4 ljudje s potrebnimi stroji.

Tvornica avtomobilov Matis je izdelovala še pred kratkim s 4000 delavci po 40 avtomobilov na dan. Ko pa se je preuredila, je izdelala z 2300 delavci 80 avtomobilov na dan.

Leta 1860. je bilo treba za napravo enega čevlja 12urno delo enega delavca, leta 1917. je en delavec v 10 urah izdelal dva in pol para čevljev, leta 1934. pa je en delavec v osmih urah napravil 7 parov čevljev. Seveda so bili ti uspehi doseženi le z vedno večjo uporabo strojev.

S stroji spreminja moderna doba čas v denar, ko povečuje proizvodnjo in zmanjšuje proizvodne stroške. S tem pa se tudi dviga življenjska ravan, ker si morejo ljudje vedno več kupiti.

Vedno večja uporaba strojev, vedno intenzivnejše izkoriščanje časa ter vedno bolj racionalna delitev dela, to so načela, na katerih sloni moderno poslovno življenje. Hočeš nočeš se moramo tem načelom prilagoditi tudi mi ali pa ne bomo mogli konkurirati in napredovati z drugimi narodi.

Ze celo pa je potrebno za nas, da bolj cenimo čas, saj smo zaradi dolgotrajnega suženjstva pod drugimi narodi zaostali v svojem razvoju za cela stoletja. Kolikor smo preje premalo delali, toliko moramo sedaj delati več in kolikor smo prej preveč počivali, toliko moramo sedaj počivati manj.

Zato pa je tudi treba, da orientalskemu »ima vremena« napramo konec. Predvsem pa je treba to geslo pregnati iz vseh naših uradov in pisarn. Če bi se kdo potrudil in izračunal vse ure, ki jih ljudje presede v predsobah uradov v brezplodnem čakanju, bi prišel do naravnost ostrašujočih števil. Dneve in dneve izgubljajo poslovni ljudje z nepotrebnim čakanjem in zapravljajo pri tem čas in denar.

Pa to niti ni najhujše. Še mnogo bolj trpi vse naše gospodarstvo, ker se zaradi tega nesrečnega gesla, da »ima vremena«, ne rešijo niti najbolj nujne stvari. Dostikrat propada zato blago, dostikrat se uničijo zaradi tega milijonske vrednote. Koliko se je n. pr. zapravilo samo s tem, ker se je vedno znova odlašala ureditev naših hudournikov in rek. Velike povodnji na jesen so več ko jasno opozarjale, da je treba reke regulirati in napraviti nasipe, da ne bo voda odnašala zemlje in pri delkov. Toda na spomlad, ko bi se moralo s temi deli pričeti, se je reklo, da je še čas. In ko je prišlo poletje, se je s temi deli še nadalje odlašalo, dokler ni na jesen prišla nova povodenj.

Nujna dela se ne smejo odlagati in za nje ne velja rek, da »ima vremena«. Samo za nepotrebne in

nevažne stvari »ima vremena«, ne pa za stvari, od katerih zavisi napredek našega gospodarstva.

Teh neodložljivih nujnih del je vedno več, ker so se dosedaj skozi leta odlašala. Toliko se jih je medtem nabralo, da danes res že ne moremo vseh začeti naenkrat izvajati. Zato je potrebno, da določimo najnujnejša, ta pa da pričujemo izvajati takoj.

Takoj pa je treba posvetiti vso pažnjo temu, da se poveča ekspe-

ditivnost naših uradov. Birokracija, ki rešuje akte s tem, da pošilja nerešene naprej ali da jih pusti ležati v predalih, takšna birokracija uničuje gospodarstvo, ker preprečuje njegov razvoj. Bistven pogoj vsega našega gospodarskega napredka je, da ne bomo več tako neusmiljeno zapravljali čas in zato mora izgubiti izgovor, da »ima vremena«, vsako veljavo. Več ko dovolj smo zaradi zapravljenega časa že izgubili.

Omogočiti treba večjo potrošnjo blaga

Previsoke trošarine treba znižati

Blagostanje naroda se ne ceni po njegovi proizvodnji, temveč po njegovi potrošnji. Narod, ki si more nabaviti vse, kar potrebuje, živi v blagostanju, ne pa narod, ki sicer mnogo proizvaja, a malo zasluži, da si ne more nabaviti niti najpotrebnejših stvari.

To velja zlasti za naš narod, ki proizvaja celo vrsto predmetov v izobilju, njegovo blagostanje pa ostaja vedno isto in isto. Kaj pomaga n. pr. našim Hercegovcem, če proizvajajo še tako mnogo najboljšega tobaka, če pa jim pri izkupi vseh tobaka ne ostaja niti toliko, da bi si mogli kupiti zadostne količine kornice. Kaj pomaga, če se v Halozah pridela še tako mnogo dobrega vina, če pa nimajo viničarji niti za prehrano dovolj kruha. Kaj pomaga vsa pridnost naših ljudi, če pa pri vsej pridnosti nimajo dostikrat niti za sol in vžigalce!

Izvažamo velike količine pšenice in kornice, izvažamo velike količine lesa, tudi plemenitega, izvažamo živino, perutnino, jajca, sadje, konopljo, izvažamo velike količine raznih rud, a kljub vsemu temu našemu izvozu ostaja blagostanje širokih slojev našega naroda na vedno isti nizki stopnji. Pri vsem izvozu si naši ljudje ne morejo nakupiti niti najpotrebnejših stvari.

Zato je potrošnja sladkorja pri nas tako nizka, ko menda v nobeni drugi državi. Na glavo prebivalca pride v Angliji 50 kg sladkorja, pri nas pa le 4 in pol kilograma. Vzrok je v tem, ker velja v Angliji kg sladkorja 3,75, pri nas pa 15 din. Bogatim Angležem je treba torej plačati za sladkor le eno četrtino tega, kar mora plačati naš revni človek. Ali je še treba bolj dokazati, da je pri nas

državna trošarina glavni vzrok za druginjo sladkorja, ker je previsoka?

Sploh so pri nas vse neobhodno potrebne življenjske potrebščine mnogo preveč obremenjene z davki in trošarinami. Je sicer res, da se najlaže dobe državni in samoupravni dohodki, če se obremenijo neobhodno potrebni življenjski predmeti. Te mora kupovati vsak in zato mora dati trošarina na te predmete pričakovane dohodke.

Toda vsaka stvar ima svoje meje in tako tudi trošarine. Če je ta večja, kakor je vrednost predmeta samega, potem je napačno in potem tudi ne more imeti nameravanega učinka. Kajti v tem primeru postane blago predrago in ljudje ga ne morejo kupovati. Če pa ljudje blaga ne kupujejo, potem tudi ne plačajo nanj naložene trošarine. Ves namen trošarine je s tem zgrehen.

Zato je treba vse previsoke trošarine znižati na takšno mero, da bo višina trošarin v skladu z vrednostjo blaga. Tudi fiskus bo prišel potem na svoj račun, ker bo zaradi večjega prometa dobil več dohodkov, kakor pa, če ljudje zaradi previsokih trošarin blaga sploh ne kupujejo.

Ne samo za povečanje proizvodnje, tudi za povečanje potrošnje moramo skrbeti, ker potrošnja ustvarja nove zaslužke in povečuje s tem tudi drž. in samoupravne dohodke. Večja potrošnja in več bo odjema in proizvodnja se bo sama od sebe brez drage državne pomoči povečala. Le s povečano potrošnjo bomo dosegli večje blagostanje. To pa edino more biti cilj vse naše gospodarske politike.

Ni manj velike važnosti ko proizvodnja je tudi potrošnja, zato podpirajmo tudi potrošnjo in ne le proizvodnjo.

Politične vesti

Hitler je imel v ponedeljek ob osmih zvečer v berlinskem Sportpalastu svoj po vsem svetu z največjim zanimanjem pričakovani govor. Najprej je poudaril, da ne govori v svojem, temveč v imenu vsega nemškega naroda. Govoriti pa mora o češkoslovaški, ali pravilneje o gospodu Benešu.

V tem imenu se zgrinja vse, kar združuje milijone Nemcev. Nato je prešel Hitler na temelje nemške politike, ki je bila v tem, da si Nemčija pribori enakopravnost. Ponovno je predlagal znižanje oboroževanja, toda njegovi predlogi so bili odbiti. Zato je ukazal, da se začne oboroževati tudi Nemčija in danes je ta oborožena, ko niti ena druga država na svetu.

Hitler je nato opisoval razmerje Nemčije do drugih držav. Ker ni bilo v Poljski demokracije, je sklenil s Poljsko mir in za dobo 10 let odstranil vsako možnost spopada s to državo. Prepričan je, da bo iz poljsko-nemške pogodbe nastala trajna pogodba. Poljska s svojimi 33 milijoni mora imeti izhod na morje. Ponudil je roko tudi Angliji in se prostovoljno odrekel, da bi se kdaj začel konkurenco z gradnjo ladij. S Francijo ni nobenih diferenc več in po priključitvi Posaarja

k Nemčiji so bile vse teritorialne difference med Nemčijo in Francijo poravnane. Zlasti dobre so razmere Nemčije do Italije.

Samo dva problema je bilo treba še rešiti, ker je ostalo še 10 milijonov Nemcev izven rajha. S priključitvijo Avstrije je bil rešen prvi problem, sedaj je ostalo še vprašanje sudetskikh Nemcev. To je zadnja teritorialna zahteva Nemčije v Evropi, od te pa ne more odstopiti.

Ves ostali del svojega govora je Hitler posvetil polemiki s predsednikom dr. Benešem.

Nato je slikal po svoje dogodke zadnjih dni ter dejal, da ne more gledati, kako je vsak dan naraščalo število beguncev s sudetskega ozemlja v Nemčijo (enako pa je raslo tudi število beguncev s sudetskega ozemlja na češko). Zato je prišel trenutek, ko je treba reči odločno besedo. Ni res, da bi morala nastopiti vojna, ker ima g. Beneš le 7 milijonov Čehov, Nemcev pa je 77 milijonov.

Spomenica, ki jo je dal Hitler izročiti praški vladi po Chamberlainu, je zadnji predlog Nemčije. Vsebinska te spomenice da je zelo enostavna. Vse ozemlje, ki je nemško, mora takoj priti k Nemčiji. Za mešane kraje pa je pristal na plebiscit in pristal je tudi na to, da mešana komisija potegne meje med Nemčijo in češkoslovaško. G. Beneš je 20 let obljubljaj, a nič storil, sedaj pa je čas, da mora izvršiti svojo obljubo, in sicer do 1. oktobra.

Še vedno upa g. Beneš, da bosta padla Chamberlain in Daladier in da bo prišlo do nemirov in revolucij. A to se ne bo izpolnilo. Jaz pravim: dva moža si stojita nasproti: gospod Beneš in jaz. Dve različni osebi sta to. Nato se je zahvalil Hitler Chamberlainu za njegovo prizadevanje, da se reši mir. Svoj govor je zaključil z besedami, da so z rešitvijo sudetskega vprašanja rešeni za Nemčijo vsi teritorialni problemi v Evropi (ne pa torej v kolonijah). To lahko jamčim, ker ne maramo nobenega Čeha v svoji sredi. Moje pretežljivosti je konec. Sedaj je vrsta na g. Benešu, ki ima v rokah mir ali vojno. Nikdar nisem bil bojazljiv, grem na čelu svojega naroda in narod gre za menoj, in sicer drugi narod, kakor je bil oni 1. 1914. Jaz sem povedal, gospod Beneš pa naj izbere!

Hitlerjev govor je bil, če izvažamo napade na predsednika Beneša, mnogo mirnejši, kakor se je pričakovalo. Zlasti je presenetljivo, da ni napadal zapadnih demokracij in da je našel primeroma tople besede za Anglijo in celo za Francijo. Mnogi so zato tudi smatrali, da se je s Hitlerjevim govorom situacija zboljšala.

Vsi člani angleške vlade so poslušali Hitlerjev govor in poskrbljeno je bilo, da se je govor sproti prevajal. Po kratkem posvetovanju je bilo izdano oficialno poročilo, ki pravi:

Predsednik vlade Chamberlain si je skupno s kancelarjem Hitlerjem zelo prizadeval, da ohrani mir. Ta je tudi dosegel, ker je odstop ozemlja sudetskikh Nemcev zagotovljen s pristankom Anglije, Francije in češkoslovaške. Če bi pa kljub temu prišlo do napada na češkoslovaško, potem bo takoj priskočila Francija češkoslovaški z oboroženo silo na pomoč in njej se bosta pridružili tudi Anglija in Rusija. Ni še prepozno, da se reši evropska civilizacija.

Predsednik Chamberlain je poslal Hitlerju nato še posebno pismo, v katerem mu pravi, da je nemška spomenica v celoti nesprejemljiva in mu zato predlaga novo kompromisno rešitev. Nadalje predlaga, da naj ne velja 1. oktober kot skrajni rok. Chamberlain apelira na Hitlerja, da omogoči mirno rešitev spora.

Odlučitev je sedaj pri Hitlerju in ne pri predsedniku Benešu, ugotavlja francoski listi v svojih komentarih Hitlerjevega govora.

Londonska vlada je izdala prve mobilizacijske ukrepe. Pod orožje so poklicani rezervisti vojnega letalstva in vojne mornarice, protiletalskih topov in nekaterih specialnih oddelkov. Istočasno se je začel velik nabor za vstop v vojsko.

Angleški parlament je sklican za danes v sredo. Na seji bo podal Chamberlain obširno poročilo o mednarodni situaciji in o prizadevanju vlade za rešitev evropskega mira.

Predsednik dr. Beneš je odgovoril s posebno brzojavko na apel predsednika Roosevelta, da rešijo prizadete stranke mir. Predsednik Beneš se zahvaljuje Rooseveltu za njegov nastop in naglašja, da je bila češkoslovaška vedno za mirno rešitev vseh sporov. Zato je sprejela Briand-Kellogov pakt in zato je zvesto sodelovala v Zvezi narodov. Tudi sedaj ne bo ničesar storila, kar bi bilo v nasprotju s Kellogovim paktom. V interesu miru je češkoslovaška že pristala na največje žrtve. Če pa bo napadena, se bo branila. Še danes veruje, da se more spor rešiti v duhu pravice.

V vsej češkoslovaški prevladuje prepričanje, da ni vojna tisto sredstvo, s katerim bi se rešila vsa vprašanja. Zato upa, da bodo tudi v sedanjih časih zmagale ideje humanitete, razum in duh pravice.

Predsednik dr. Beneš je poslal predsedniku poljske republike pismo, v katerem mu sporoča, da je češkoslovaška pripravljena pogajati se s poljsko vlado zaradi rešitve vprašanja poljske manjšine na češkoslovaškem. Češkoslovaška bi bila pod nekimi pogoji pripravljena tudi na teritorialne koncesije.

Češkoslovaška vlada je sporočila madžarski vladi, da je pripravljena pogajati se z njo zaradi rešitve vprašanja madžarske manjšine na češkoslovaškem. Madžarska vlada pa seveda s predlogi čsl. vlade ni zadovoljna. Hotela bi pač vse!

Češkoslovaška vojska je zasedla mejo ob Madžarski. Ves telefonski in železniški promet med češkoslovaško in Madžarsko je ustavljen.

Veliki fašistični svet je sklican za 1. oktober, ko preteče rok, ki ga je dala Nemčija češkoslovaški.

Švedska vlada je sklenila, da zaradi eno četrtino svojih rezervistov ter poveča število mornarice ter posebnih čet.

V Španskem Maroku so nastali novi neredi ter je moral zato general Franco poslati v Maroko čete, da zatro upor.

Denarstvo

Gibanje vlog pri hranilnicah v avgustu 1938

Po podatkih Zveze jugoslovan-
skih hranilnic v Ljubljani so zna-
šale vloge pri 29 slovenskih samo-
upravnih hranilnicah dne 31. av-
gusta 1938. 1.089.910.675 din. V
primeri z 31. julijem so narasle
vloge na knjižice za 1.322.066 na
638.996.035 din, medtem ko so vlo-
ge v tekočem računu znašale 450
milij. 914.640 din.

Vloge na knjižice so narasle pri
9 hranilnicah, vloge v tekočem ra-
čunu pri 8, skupne vloge pri 8
hranilnicah. Število vlagateljev na
knjižice je znašalo 127.259, vlagat-
eljev v tekočem računu 6.550,
skupno število vlagateljev 133.809.
Zelo razveseljivo sliko pokaže
primerjava s stanjem vlog pred
enim letom, to je dne 31. avgusta
1937. Tedaj so znašale vloge na
knjižice 601,3 milij., vloge v tek.
računu 411,6 milij. skupne vloge
pa 1.013 milij. din. Torej so nara-
sle v enem letu vloge na knjižice
za 37,6 milij., vloge v tekočem ra-
čunu za 39,3 milij., skupne vloge
pa za 76,9 milij. din, kar je izred-
no ugoden pojav, ker tudi v časih
pred krizo prirastek vlog navadno
ni bil večji.

Obtok bankovcev zopet narastel

Izkaz Narodne banke z dne
22. septembra navaja naslednje
spremembe (vse številke v mili-
jonih din):

Kovinska podloga se je poveča-
la za 3,5 na 1.849,2 in sicer se je
povečalo samo zlato v blagajnah,
dočim je zlato v tujini ostalo s
17 milijoni nespremenjeno.

Devize izven podloge so se po-
večale za 2,4 na 422,9.

Vsota kovanega denarja se je
povečala za 3,6 na 405,1.

Skupna vsota posojil se je dvig-
nila za 41,2 na 1.694,7, in sicer so
se povečala za to vsoto samo me-
nična posojila, ki so s tem narasla
na 1.595,4. Lombardna posojila so
ostala nespremenjena in znašajo
99,3.

Obtok bankovcev se je povečal
za 125,3 na 6.452,3.

Zmanjšala pa se je skupna vsota
obvez na pokaz za 49,5 na
2.245,2.

Skupno kritje se je znižalo od
27,50 na 27,32%, samo zlato kritje
pa od 27,25% na 27,06%.

Obrestna mera je ostala nespre-
menjena.

Klirinška marka je padla na na-
ših borzih na 13,90. Edini kupec
klirinške marke je bila na zadnjem
borznem sestanku v Beogradu Na-
rodna banka, ki je kupila 300.000
mark.

Tečaj državnih papirjev je na
naših borzih še nadalje slaboten.

Vojna škoda je nazadovala na 450.
Tečaj drugih papirjev so nazado-
vali v manjši meri.

Francoski finančni minister Mar-
chandeau je izjavil, da ne bo vlada
uvedla nobenega moratorija za
hranilne vloge.

Po zadnjem izkazu švicarske na-
rodne banke (vse številke v mili-
jonih šv. frankov) se je njena zlata
podloga povečala za 1,5 na 2.852,4,
devize, ki se štejejo v podlogo, za
4,8 na 326,97, obtok bankovcev pa
za 43,8 na 1.699,5. Znižale pa so se
obveze na pokaz za 31,5 na 1.596,2.
Zlato kritje banke znaša 86,54%.

Naš lesni izvoz v avgustu

V avgustu smo izvozili 95.778
ton lesa v vrednosti 90.798.000 din.
Od tega je bilo stavbenega lesa
75.146 ton v vrednosti 68.135.000
dinarjev, drv 3975 ton za 1.029.000
dinarjev, železniških pragov 9768
ton v vrednosti 6.249.000 din in
drugih lesnih proizvodov 6890 ton
v vrednosti 15.385.000 din.

V posamezne države smo izvo-
zili v avgustu:

	1938	1937
	ton	ton
Nemčija		
z Avstrijo	25,8	28,22
Italijo	25,8	18,2
Anglijo	11,9	13,1
Grčijo	6,0	4,4
Madžarsko	4,3	3,4
	6,1	5,8

V prvih osmih mesecih letošnje-
ga leta smo skupno izvozili 639 ti-
soč 42 ton v vrednosti 567.943.000
dinarjev, dočim smo v istem času

izvozili 794.786 ton v vredno-
sti 750.134.000 din.

Od tega smo izvozili stavbenega
lesa 519.474 ton za 437,06 milijona
din, železniških pragov 54.809 ton
v vrednosti 33,3 milijona din in
drv 23.292 ton v vrednosti 5,6 mi-
lijona din.

V prvih osmih mesecih letos so
bili najmočnejši kupci našega lesa:

	1938	1937
	ton	ton
Italija	177,7	123,7
Nemčija	181,6	138,0
z Avstrijo	120,9	131,6
Anglija	120,1	140,6
Madžarska	71,8	85,7
Grčija	70,8	40,3
	86,5	51,9
	39,4	28,1

Naš lesni izvoz je torej proti la-
ni precej močno nazadoval. Naj-
bolj občutno pa je nazadoval naš
izvoz v Anglijo, kjer je padel naš
lesni izvoz za več ko 70 milijonov
dinarjev.

Nemške izvozne skrbi

Zadnja »N. Züricher Zeitung«
piše pod gornjim naslovom:

»Nemška zunanja trgovinska bi-
lanca kaže, da je v prvih osmih
mesecih tega leta nastalo poslab-
šanje za skoraj pol milijarde
mark. Ker bi mogle zaradi tega
nastati težave za bodočo preskrbo
Nemčije s surovinami in živili, je
izdal državni gospodarski mini-
ster zelo značilen poziv, v katerem
opozarja na nujnost, da nemška
industrija intenzivno in skrbno go-
ji izvoz. Zanimanje izvoza je
označil kot najtežjo kršitev dol-
žnosti do narodne celote. Obenem
je podal minister Funk naslednje
smernice, ki jasno kažejo na iz-
vozno utrujenost nemške indus-
trije: 1. S tujino sklenjene dobavne
pogodbe se morajo na vsak način
natančno izpolniti. Kjer to iz ka-

terih koli razlogov ne bi bilo mo-
goče (tudi n. pr. zaradi transport-
nih težav), se mora pristojna go-
spodarska skupina oz. preiskoval-
ni urad ali drž. gospodarsko mini-
strstvo o tem takoj obvestiti. Vsa-
ka posamezna tvrdka je odgovor-
na, da pride to sporočilo pravo-
časno, da se more še pravočasno
ukreniti vse potrebno. Proti krši-
teljem teh predpisov se bo strogo
postopalo. 2. Vsaka industrijska
tvrdka mora razviti za izpolnitev
tujih naročil potrebno kapaciteto.
Kjer to ne bi bilo mogoče, mora
tvrdka to takoj sporočiti oblastem.
Oklic gospodarskega ministra se
končuje z grožnjo: Proti vsem
tvrdkam, ki ne bi v polni meri iz-
vrševale svojo izvozniško dolžnost,
se bo ostro nastopilo.«

12. oktobra 1938

prvo žrebanje

37. kola

Državne razredne loterije

42.000 dobitkov in 8 premij v iznosu skoraj
65.000.000 dinarjev

Pri nas kupljene srečke so že enajstkrat zadele premije po
din 1.500.000—, 1.200.000— in 1.000.000—

Cena srečk:

$\frac{1}{4}$ din 200—	$\frac{1}{2}$ din 100—	$\frac{1}{4}$ din 50—
---------------------------	---------------------------	--------------------------

Zelo solidna postrežba!

Glavna kolektura državne razredne loterije

A. Rein in drug
IIIca 15 ZAGREB Gajeva 8

Zunanja trgovina

Blagovni promet med Jugoslavijo
in Češkoslovaško ni prekinjen,
temveč je s tranzitom preko Ro-
munije popolnoma zagotovljen. To
velja tudi za potniški promet.

Zavod za pospeševanje zunanje
trgovine opozarja izvoznike, ki na-
kladajo živino za Bodenbach, da
tako prenehajo z nakladanjem ži-
vine. Izdana dovoljenja bodo velja-
la, ko ta preprečijo prenehanje.

Narodna banka je izplačala po
italijanskem kliringu nakaznice do
številke 16.730 z dne 8. junija 1938.

Iz šibeniške luke je te dni odšlo
precej našega lesa. Tako je naložil
italijanski parnik »Rallato« 500
ton celuloze za Italijo, parnik »An-
te Topić« 1500 kubičnih metrov le-
sa za pristanišče Carlston v An-
gliji, italijanski parnik »Camella«
400 kub. metrov drv za Italijo in
naš parnik »Predsednik Kopajlič«
500 kubičnih metrov lesa za prista-
nišče Oran. Pričakuje pa se prihod
še mnogih drugih ladij.

Romunska vlada je sporočila
Zvezi industrialcev petroleja, da je
izvozni kontingent Nemčije za
3. tromesečje izčrpan.

Romunski izvoz petroleja je zna-
šal v letošnjem prvem polletju
2,16 milijona ton. V istem času le-
ta 1937 je znašal 2,87, v l. 1936 pa
cebo 3,26 milijona ton. Po vrednosti
je padel romunski izvoz petroleja
od 6.013 na 4.636 milijonov lejev.
Romunska vlada je prepovedala

vsako svobodno trgovino z efekti
vseh vrst, tako državnih ko delnic
zasebnih podjetij.

Madžarska koruzna žetev je le-
tos ocenjena le na 26,7 milijona
metrskih stotov, dočim je dala la-
ni 27,5 milijona stotov.

Nizozemska vlada namerava po-
večati uvozne carine za 10 do 20
odstotkov.

Med Poljsko in Egiptom se vodi-
jo pogajanja, da bi izvažala Poljska
v Egipt les, ki bi ga Egipt plačal
z bombažem.

Iz francoskega Maroka je prepo-
vedan izvoz naslednjih predmetov:
petroleja, bencina in vseh mineral-
nih olj, vseh rud, cunj, volne in
kož vseh vrst.

Gospodarski urad za nove suro-
vine na Japonskem je začel propa-
girati, da se začno uporabljati za
razne gospodarske namene tudi ko-
že podgan, mačk in psov. Tem ko-
žam so tudi že določene uradne
cene in sicer se plačujejo: kože
podgan po 0'05 do 0'10 jena, mačk
po 0'9—1 jena in psov po 5—7 je-
nov po velikosti.

Svetovna potrošnja bombaža je
znašala od 1. avgusta 1937 do
31. julija 1938 26.168.000 bal, za 3,5
milijona bal manj ko v istem ča-
su pred enim letom.

Odlog plačil

Ministrstvo za trgovino in indus-
trijo je dovolilo Hranilnici za ko-
njiški okraj v Slovenskih Konjicah
odlog plačil za dobo 6 let. Obrest-
na mera za stare vloge 2% bruto.

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem

XV.

Leta 1805. se je iznova razvnela
vojna in Francozi so proti koncu
novembra bili že v Ljubljani,
Novo mesto in ostalo Dolenjsko
do hrvatske meje pa so posedli
kakih 14 dni po znameniti Napo-
leonovi zmagi pri Slavkovem na
Moravskem. 16. decembra je 1700
vojakov pod poveljstvom generala
d'Espagne zasedlo Dolenjsko za
kake tri tedne. Čeprav je bila ta
kratna francoska okupacija le
kratkotrajna, je vendar veljala
Novomeščane lepe denarje. Do
6000 goldinarjev so morali plačati
za razne potrebe poveljujočega ge-
nerala, ki je stanoval na Otočcu,
in za mestnega poveljnika Fallio-
nettija, rekvizicije in globe pa so
pripravile Dolenjsko v tako stisko,
da so po odhodu Francozov tožili
Novomeščani: »Francoski napad
je zaprl pot na Hrvatsko, v deže-
lo, iz katere edine smo dobivali
meščani doslej potrebno žito. Re-
kvizicije so pobrale vse domače
žito, ki ga že tako ni bilo mnogo.
Ubogi meščan se nahaja sedaj v
žalostnem položaju in ne more
kupiti žita ne zase, kaj šele za
državo. Če vlada noče, da izbru-
hne lakota, naj pomaga in ukaže
pripeljati žita.« V enakih stiskah
so bili tudi meščani ostalih mest,

ki so par let zatem zašli v še
hujše neprilike.

Leta 1809. je ponovno visoko
vzplamtela evropska vojna. Preko
Krasa je prodirala armada Napo-
leonevega generala Macdonalda.
Da bi avstrijske oblasti vsaj malo
ovirale njeno napredovanje, so
pozivale prebivalstvo, naj osnuje
črno vojsko. Preko Dolenjske mi-
mo Novega mesta in dalje proti
Kostanjevici so se umikale av-
strijske čete, novomeški okrožni
glavar grof Hohenwarth pa je
18. marca 1809. naslovil na vse
prebivalstvo Dolenjske poziv za
priglasenje v črno vojsko, ki naj
bi bila urejena tako, da bi nje
levo krilo tvorili prostovoljci iz
okrajev od Kostela preko Kočevja
in Ribnice do Višnje gore, desno
oni iz okrajev Stične, Sv. Križa
pri Litiji, Svibnega, Rateč, iz
Mirnske doline, Trebnjega in
Otočca, centrum pa naj bi tvorili
prostovoljci iz novomeškega, ko-
stanjeviškega, črnomaljskega, met-
liškega, mokriškega, leskovskega,
gradaškega in pleterškega okraja.

21. maja so dobili Novomeščani
ta poziv in kmalu zbrali do 170
mož, ki jim je poveljeval takratni
poštar Jos. pl. Fichtenau, v po-
moč pa mu je bil nadporočnik
meščanske garde. Franc Luser.
Vsa ta črna vojska pa v boj men-
da sploh ni posegla, Francozi so
22. maja zasedli Ljubljano in bili
6. avgusta v Novem mestu. Kot
drugod, so tudi tu začeli pobirati
vojno kontribucijo in so v mestu

natančno predpisali cene živlom
in drugim potrebščinam. Ker je
bilo plačevanje kontribucije pre-
počasno, so posegli po stari av-
strijski praksi: razpisali so prisil-
no vojno posojilo in Novemu me-
stu n. pr. naprtili kar 2000 goldi-
narjev. Zaradi večje varnosti so
med odličnejšim prebivalstvom
nalovili nekaj talcev — poleg gro-
fa Barba, barona Liechtenberga,
Lazzarinija in Mordaxa je bil tu-
di Novomeščan Jos. pl. Fichtenau
— ter jih odpeljali v furlansko
Palmanuovo, a jih v oktobru 1809
po sklepu dunajskega miru zopet
izpustili.

Tik pred sklepom miru pa so v
naših krajih nastali veliki nemiri.
Se ni bil dobro zadušen upor v
ribniški dolini ob Kolpi, ko je na
tržni dan v ponedeljek 16. okto-
bra 1809. prišlo v Novo mesto do
400 kmetov iz bližnje in daljnje
okolice, celo tam od Trebnjega,
Dobrnica in Žužemberka, ki so na-
padli maloštevilno francosko po-
sadko. Slabo oboroženi kmetje
kljub svoji premoči vojakom niso
bili kos. Po kratki borbi so se
razbežali in pustili v mestu 40
mrtvecev, ki so jih vojaki pome-
tali v Krko. Še danes vedo neka-
teri pripovedovati, kje in kako so
nekateri meščani skrivali bežeče
kmete pred aretacijo in gotovo
smrtjo. Za kazen je dal poveljujo-
či general Zucchi požgati Bršlin in
Prečno, druge vasi pa je rešila le
priprošnja novomeškega okrožne-
ga glavarja in duhovščine.

Po sklepu dunajskega miru je
Napoleon združil del slovenskih in
hrvatskih dežel (južno od Save) z
Dalmacijo v Ilirske province in
jih priključil svojemu cesarstvu.
Ko so se unesle vojne vihre in za
čas malo ublažila bremena, ki so
jih prebivalstvu nakladali njega
novi gospodarji, so se lotili Fran-
cozi organizacije naših krajev, pri-
našajoč jim vse pridobitve svoje
svobodoljubne ustave, novo vzorno
upravo in mnogo kulturnih do-
brin. Na čelu začasne uprave na
Dolenjskem je bil do 1810. baron
Karel Bretenil, ki je v Novem me-
stu tega leta umrl in bil pokopan
na takrat novem pokopališču v
vrtu nekdanjega kapucinskega sa-
mostana, kjer je danes novoureje-
ni Kettejev park. 15. aprila 1811.
je izšel Napoleonov dekret o konč-
ni ureditvi Ilirskih provinc, ki se
je pri nas naslanjala na upravno
razdelitev iz časov Marije Terezije.

Novo mesto je ostalo središče
dolenjskega distrikta, ta se je kril
z obsegom kompetence nekdanje-
ga novomeškega okrožnega urada,
njemu na čelu pa je bil včasih kot
poddelegat, včasih kot intendat
podpisani baron Taufferer. Novo-
meški distrikt je bil razdeljen v
osem kantonov ali okrajev: novo-
meškega, kostanjeviškega, mokro-
noškega, litijskega, višnjegorskega,
žužemberškega, kočevskega in met-
liškega. Zadnja dva sta bila kasne-
je zaradi prevlelike obsežnosti raz-
deljena še na dva dela, tako da

sta k preje imenovanim prišla še
ribniški in črnomaljski kanton.
Vsak kanton je bil razdeljen na
arrondissemente ali mairije (žu-
panstva), novomeški n. pr. na šest,
in to: Novo mesto, Sentpeter, Brus-
nice, Stopiče, Toplice in Mirna peč,
novomeško županstvo pa je obse-
galo poleg Novega mesta še 34
okoliških vasi. S tem je bil prvi-
krat razbit teritorij nekdanje novo-
meške pravosodne kompetence, ki
jo je sedaj nadomestila samo še
upravna funkcija novomeškega
mairrea, pod katero so poleg Gor-
nje in Dolenje Straže pripadale
sedaj tudi vasi na desnem bregu
Krke od Irče vasi, Broda, Regerče
in Zabe vasi do Ragovega. Županu
Josipu pl. Fichtenauu sta stala ob
strani dva adjunkta — Josip Ma-
ček in Josip Škrem — in 11 sveto-
valcev.

(Dalje prih.)

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno
Rogaško mineralno vodo!
Ona Vam na prav prijeten
način pospešuje prebavo in
Vaš organizem Vam bo za to
hvaležen.

Naše terjatve proti Nemčiji padle

Na dan 22. septembra je bilo stanje naših kliringov naslednje (vse številke v milijonih din dotične valute):

Pas, kliringi:	22. 9.	+ ali - proti 15. 9.
Švica šv. fr.	5,21	- 0,05
Češkoslovaška Kč	171,11	- 2,80
Belgija belge	2,55	+ 0,01
Romunija din	7,99	- 0,51
Madžarska din	40,95	- 0,61
Akt. kliringi:		
Italija (novi) din	91,32	- 2,73
Bolgarska (red.) din	1,25	- 0,07
Bolgarska (tur.) din	0,71	+ 0,08
Turčija din	17,23	+ 0,71
Poljska din	7,09	- 0,55
Španija pezeta	2,90	brez spr.
Nemčija RM	17,27	- 1,84

Konkurzi - poravnave

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju trgovke z mešanin blagom Jožice Furman v Slovenski Bistrici. Poravnalni sodnik dr. Muhič, poravnalni upravnik odvetnik dr. Schaubach. Narok za sklepanje poravnave dne 4. novembra ob 9. Rok za oglasitev do vstevši 29. oktobra.

Povečanje drž. dohodkov Češkoslovaške

Stanje čl. drž. financ je bilo vse leto zelo ugodno, ker so bili drž. dohodki znatno višji, kakor pa so bili proračunani. Tako so se samo v avgustu povečali za 104,2 milijona Kč.

V prvih osmih mesecih letošnjega leta so dali:

	1938 v primeri milj. Kč	z l. 1937
direktni davki	2395	+ 663
davek na poslovni promet in luksus	1955	+ 255
carine	453	+ 54
trošarine	1705	+ 201
takse	1155	+ 167
monopoli	44	+ 3
skupno	7707	+ 1236

Gibanje mednarodnega borznega indeksa

Vpliv mednarodnih političnih dogodkov na velike borze kaže spodnja tabela borznih indeksov v septembru. Razen na berlinski borzi so povsod drugod tečaji nazadovali. Da niso tudi v Berlinu, je pa posledica tamošnjih posebnih razmer. Koncem 1927 3. 9. 10. 9. 17. 9. = 100% 1938

	60'3	60'3	59'3
London	60'3	60'3	59'3
Pariz	52'4	50'3	48'6
Berlin	45'9	46'0	46'2
Praga	81'5	79'9	77'2
Curih	61'5	58'9	58'5
Bruselj	41'1	39'1	38'2
Amsterdam	59'0	58'0	56'4
Stockholm	27'1	26'9	26'0
Milan	115'1	111'0	112'1
New York	82'8	79'7	74'9

Mednarodni indeks je padel od 62'7 dne 3. septembra na 60'1 dne 10. septembra in nazadovale dne 17. septembra na 59'8 odstotkov.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 28. septembra objavlja: Uredbo o inštitutu za državno obrambo — Uredbo o oddajanju sladkorja za slajenje vinskega mošta brez plačila državne trošarine — Pogoje za izdajanje dovolitev in način opravljanja kontrole o sladkorju, oddanem za slajenje vinskega mošta brez plačila trošarine — Avtentično tolmačenje uredbe o kmetijskih zbornicah — Popravek tolmačenja uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo
tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Kako moramo mali trgovci uspešno konkurirati velikim podjetjem

Detaljisti, ki hočejo uspešno konkurirati veleblagovnicam ali velikim trgovinam, se morajo najprej vprašati, zakaj ljudje radi kupujejo v veleblagovnicah.

Odgovorov je več. Eden prvih in najvažnejših odgovorov je, ker je tako ljudem udobno. Ljudje, kadar hodijo kupovat, imajo radi, če najdejo vse na enem kraju, da jim ni treba hoditi iz trgovine v trgovino. Na ta način si tudi prihranijo na času. Pa tudi napredek trgovine je v tem, da vedno več nudi svojim odjemalcem ter jim vedno bolj olajšuje njih delo.

Če hočejo detaljisti vzdržati tekmo z velikimi trgovinami, ki prodajajo vse vrste blaga, potem morajo v tem duhu napredovati. Predpisi o prepovedi veleblagovnic pomagajo le nekaj časa, mnogo bolj gotovo pa pomaga sposobnost detaljista, da konkurira z njimi in da popolnoma zadovoljuje svoje odjemalce.

To so dobro napravili nekateri trgovci v Nemčiji. Tako so si v velikem mestu ustanovili skupno trgovino mesar, trgovca s sadjem in trgovca z živili. Svojo novo trgovino so imenovali »Pri ugodnem nakupu«.

Novo podjetje je ena trgovina, hkrati pa trije popolnoma samostojni podjetji, kar je ravno prednost te zamisli. Nad vsemi tremi podjetji je ena tabla, v vsako trgovino pa vodijo posebna vrata z ulice in nad vsakimi vrati je ime trgovca. Vse tri trgovine pa imajo skupno izložbo, v kateri razstavljajo le svoje predmete. Čeprav pa vodijo v vsako teh trgovin posebna vrata, so vse tri trgovine le en lokal, ker v lokalni ni nobenih sten. Gospodinja more tako kupiti v enem lokalni meso, zelenjavo in sadje, skoraj vse, kar potrebuje za kuhinjo.

Vsak trgovec vodi svojo trgovino popolnoma samostojno, vsi trije pa so se pogodili, da si medsebojno ne bodo konkurirali. Kar prodaja eden, to ne prodaja drugi. Trgovec z živili nima sadja, ta pa ne prodaja konserv. Vsak trgovec prodaja le svoje predmete in ker je v teh strokovnjak, ima tudi samo prvovrstno blago in more tudi v tem pogledu strankam zelo dobro postreči.

Se neko posebnost imajo te trgovine. Prodajalci in prodajalke pri mesarju so oblečene čisto v belo, prodajalci zelenjave čisto v zelenem, prodajalci sadja v rumenem. Tudi prodajne omare in puliti so v teh barvah.

Vse tri trgovine imajo tudi skrajno čisto enake poslovne papirje in štampiljke. V levem koncu zgoraj je natisnjeno ime firme: »Pri ugodnem nakupu«, pod to firmo pa je v manjših črkah ime trgovca.

A tudi režija je v takšni skupni trgovini manjša. Lokal plačujejo vsi trije skupno, tako tudi luč, čiščenje in vse druge skupne izdatke. Vsi trije imajo tako mnogo manjše izdatke, kakor pa bi jih imeli, če bi imel vsak svoj lokal.

Vsak posameznik si ne more dovoliti, da bi imel svojega deviznega svetovalca ali izloženega aranžerja, vsi trije skupno pa to zmorejo.

Če je mogoče, tudi nakupujejo skupno nekatere predmete in s tem dosegajo tudi ugodnejše cene. Tako zlasti ovojni papir in druge potrebščine, ki jih potrebujejo vsi trije.

Po poročilih iz Nemčije ima ta zamisel skupnih lokalov samostojnih trgovin uspeh in gospodinje zelo radi hodijo v takšne skupne trgovine.

Seveda pa je pogoj uspeha, da se trgovci, ki ustanove takšno skupno trgovino, dobro razumejo, da so vsi pošteni in da v resnici drug drugega podpirajo.

Tržna poročila

Žitni trg

Na pšeničnem trgu je še vedno ponudba majhna. Mlini so edini kupci. Deloma je ponudba majhna tudi zaradi zaposlitve kmetov pri žetvi sončnic ter koruze. Pariteta znaša proti Rotterdamu za efektivno blago 80 din.

Na vseh svetovnih trgih je prišlo do nenadnega skoka cen pšenice. Očividno je nastal ta skok pod vplivom napetih političnih dogodkov. Vprašanje pa je, če bo to zboljšanje tudi trajalo.

Na domačem trgu s koruso je bila tendenca še nadalje zelo čvrsta. Staro koruso so plačevali trgovci po 140 do 142 din. Posušena korusa je notirala pariteta Indija 115 din, za november pa 110 din.

Na tujih trgih sta korusa kakor pšenica dosegla višje cene.

Sadni trg

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine opominja sadne izvoznike, da je na avstrijskih trgih povpraševanje po sadju zelo veliko. Zato naj izvozniki ne ponujajo svojega grozdja izpod 32 RM, lepših vrst jabolk ne izpod 30 RM, svežih namiznih češpelj pa ne izpod 22 RM za 100 kg franko jugoslovansko-nemška meja. Zavod opozarja nadalje, naj zahtevajo od avstrijskih

uvoznikov, da najprej poravnajo svoje stare fakture in da jim šele nato začno pošiljati nove pošiljke sadja, ki ga morajo plačati po predložitvi duplikata tovarnih listov pri naših bankah. Kakor je Zavod za pospeševanje zunanje trgovine že preje obvestil naše izvoznike, imajo avstrijski uvozniki možnost, da nakažejo denar pri naših bankah za plačilo sadja, ker je delegat, Zavoda pred začetkom sadne izvozne sezone dosegel to olajšavo, da se je črtala točka 2. v avstrijskih deviznih dovolilih.

Na dunajski trg je prišlo od sobote do ponedeljka iz Jugoslavije 22 vagonov svežih češpelj, od teh dva vagona skozi Maribor. Cene za sveže češpelje se niso spremenile. Povpraševanje je živahno.

Nadalje je prišlo na trg 6 vagonov jugoslovanskega grozdja (v glavnem iz Smedereva). Grozdje je bilo dobre kakovosti in se je prodajalo po 32 pfenigov franko meja in po 55 pfenigov ocarinjeno. Iz Slovenije so prišli na Dunaj 4 vagoni jabolk. Kakovost je bila dobra. Cena jabolk je bila 30 pfenigov franko meja.

Na curiški trg sta bila poslana iz Jugoslavije 23. in 24. septembra po en vagon svežih češpelj in grozdja. Za naše sadje je švicarski trg slab zaradi velikega dovoza italijanskega sadja.

Doma in po svetu

Nj. Vel. kralj Boris se je na povratku iz Nemčije ustavil pri knezu namestniku Pavlu v njegovem dvorcu na Brdu.

Nenadoma je zbolel v Parizu Nj. kralj. Vis. knez Arzen. Pri njem je knežinja Olga.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović je imel v Beogradu daljši sestanek z romunskim zunanjim ministrom Petresco-Comnenom.

Jugoslovanski poslanik v Sofiji je imel daljšo konferenco z ministrskim predsednikom in zun. ministrom Kjušelvanovom.

Bolgarski mitropolit Štefan iz Sofije je obiskal patriarha Gavrila in si v njegovem spremstvu ogledal zidanje svetosavskega hrama.

Umrli je senator in ustanovitelj »Vremena« Milutin Stefanović. Spomenik Neznanemu junaku na Avli je popolnoma dokončan ter bo slovesno blagoslovljen dne 9. aprila.

Slovenski znanstvenik in kartograf Oskar Delkin je bil od danskega geografskega instituta povabljen, da se udeležijo večmesečne znanstvene ekspedicije na Island in v Grenlandijo.

Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru je zaradi prekoračenja delokroga razpustila banska uprava.

Veliki manevri pri Belovaru, pri katerih je sodelovalo 6 konjeniških polkov, so bili zaključeni v navzočnosti komandanta vse konjenice. Znova so manevri potrdili veliko bojno sposobnost naše armade.

Na letni skupščini »Privrednika« v Beogradu je bilo konstatirano,

da je društvo lansko leto namestilo v trgovinah 1244 revnih dečkov.

Zasebna trgovska šola Združenja trgovcev v Sarajevu bo nameščena v poslopju državne trgovinske akademije.

Okrožni urad v Sarajevu začne prihodnjo pomlad zidati v Sarajevu svojo palačo. Kolavdacija nove palače Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Osijeku je bila izvršena.

Vinski oddelek se bo ustanovil v kratkem na novosadski produkt-ni borzi.

Mestna občina v Belovaru je izdala obrtno dovoljenje za veliko konservno tovarno, ki bi bila največja v Jugoslaviji in ki bi jo finansirala neka ameriška skupina. Izdelovalne bi se predvsem mesne konserve.

Trgatev v savski banovini bo po uradnih podatkih zaradi deževnege vremena v poletnem času slabša kakor lansko leto.

Prostore Zagrebske štedione za druge na Tomislavovem trgu so zapечатili, ker baje zastopnik te zadruge Risto Gjubić ni imel koncesije za neke posle, s katerimi je mnogo ljudi oškodoval.

Velik jez in umetno jezero za veliko električno so v nedeljo slovesno blagoslovili v Kragujevcu.

Cenzura na Bolgarskem se je znatno poostila. Sofijski tednik »Sofia« je bil ustavljen. Ravnatelj listov »Zarja« in »Nova Kambana« sta bila opozorjena, da bolj pazita na pisavo svojih listov.

Bolgarska vlada je uradno priznala vladu generala Franca ter bo z njo vpostavila svoje diplomatske odnose.

V praških šolah se je uvedel pol-dnevni pouk. Vsi upokojeni profesorji, ki niso vpoklicani pod orož-

je, so pozvani, da se javijo na službo.

Romunski divizijski general Anastasiu se je postavil češkoslovaški vojski na razpolago.

Veliko številno francoskih aktivnih in rezervnih oficirjev se je stavilo češkoslovaški vladi na razpolago. Neprestano se tudi javljajo češkoslovaški vladi prostovoljci iz slovenskih dežel.

Češkoslovaške oblasti so našle pri bivšem poslancu nemške sudetske stranke Kundtu tajno radijsko emisijsko postajo. Poslanec Kundt je bil zato aretiran.

Angleška vlada si prizadeva, da čim prej likvidira spor z Arabci v Palestini. V ta namen se je sestel bivši predsednik vlade v Iraku Said Nuri paša z jeruzalemskim vrhovnim muftijem, ki je duhovni vodja arabskega upora, ter z njim izdelal načrt, kako bi se moglo rešiti palestinsko vprašanje. Takoj po razgovoru z jeruzalemskim muftijem se je odpeljal Said Nuri paša v London.

Nad Sopronjem v Madžarski se je nenadoma pojavil aeroplan, ki je najprej nekaj časa krožil nad mestom, nato pa z umetnim dimom narisal komunistične znake. Aeroplan je nato odletel v neznanem pravcu.

V Rimu je bil z velikimi ceremonijami odkrit »oljtar miru« kot zaključek proslave nekdanjega rimskega imperija. Proslave je zaključila parada fašističnih udarnikov.

Neki ameriški strokovnjaki so baje iznašli podplate iz stekla. Baje so se poskusili zelo dobro obnesli.

Znižanje glavnice

Kemična tovarna Moste, družba z o. z. v Ljubljani namerava znižati svojo osnovno glavnico od 8 na 3 milijone din. Družba je pripravljena nuditi vsem upnikom na zahtevo plačilo ali zavarovanje onih terjatev, ki obstoje na dan te objave, t. j. 24. septembra 1938. Glede onih upnikov, ki se ne bi zglasili pri družbi v treh mesecih, bo veljalo, da soglašajo z nameranim znižanjem osnovne glavnice.

Velik padec cen lesa na Finskem

Na zadnji državni dražbi lesa na Finskem, za katero je vladalo na vseh evropskih lesnih trgih veliko zanimanje, so padle cene lesa skoraj za polovico. V posameznih krajih so se gibale povprečne cene med 3'21 in 3'96 fin. marke za kub. čevelj lesa na panju, dočim so pred enim letom znašale te cene 6'20—7'83 f. marke. Pri ocenjevanju tega nazadovanja cen pa se ne sme pozabiti, da so cene pri lesnih dražbah v jeseni 1936 in 1937 narasle za 39%. Kljub temu pa so sedanje cene še globoko pod cenami l. 1936. Sedanje nizke cene pa niso le posledica pesimistične presoje lesnega trga po žagarjih, temveč tudi sedanje mednarodne politične napetosti. Dražbe lesa švedskih gozdnih uprav, ki so navadno v začetku oktobra, so sedaj zaradi padea lesnih cen na Finskem preložene na 17. oktober.

Radio Ljubljana

Četrtek, dne 29. septembra. 12.00: Razni zbori pojejo (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Dvojak: Slovanski plesi (češka filharmonija, dirig. Václav Talich, plošče) — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Srbi med ustanovitvi prvega hrvatskega gledališča — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Violinski koncert prof. Karla Rupla, pri klavirju prof. Marjan Lipovšek — 20.40: Koncert radijskega orkestra — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Duet klavirja in harmonija.
Petek, dne 30. septembra. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi, poročila — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Zena pri kulturnem delu (gdč. Anica Lebarjeva) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Domača obutev v Jugoslaviji — 19.50: Zanimivosti — 20.00: Plošče — 20.30: Baladni večer. Sodelujejo: Vekoslav Janko, član Nar. gled., prof. M. Lipovšek (spremljiva) in radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.